

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 3918/2023
15.11.2023. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Јелице Бојанић Керкез, председника већа, Весне Станковић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници из радног односа тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Никола Грчић, адвокат из ..., против туженог ЈП „ЕПС“ Београд – Огранак РБ „Колубара“ из Лазаревца, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 2634/23 од 03.07.2023. године, у седници већа одржаној 15.11.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 2634/23 од 03.07.2023. године, тако што се **ОДБИЈА**, као неоснована жалба туженог и потврђује пресуда Основног суда у Лазаревцу П1 120/22 од 25.04.2023. године.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени да исплати тужиоцу на име трошкова поступка по ревизији укупан износ од 81.100,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема преписа ове пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Лазаревцу П1 120/22 од 25.04.2023. године, ставом првим, обавезан је тужени да на име мање исплаћене зараде по основу сменског рада и мање исплаћене накнаде зараде за време коришћења годишњег одмора, исплати тужиоцу појединачно одређене новчане износе, у вредности и са законском затезном каматом од датума доспелости па до исплате, као у садржају тог става, као и да за тужиоца на ове износе уплати доприносе за обавезно пензијско и инвалидско осигурање Републичком фонду за ПИО запослених. Ставом другим изреке, обавезан је тужени да на име трошкова парничног поступка исплати тужиоцу износ од 85.720,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 2634/23 од 03.07.2023. године, ставом првим изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставу првом изреке, тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев да се обавезе тужени да исплати тужиоцу на име мање исплаћене зараде по основу сменског рада за период од априла 2019. године до априла 2020. године и мање исплаћене накнаде зараде за време коришћења годишњег одмора за период од априла 2019. године до марта 2022. године,

појединачне месечне износе са законском затезном каматом од доспелости до исплате, као и да на досуђене износе уплати за тужиоца доприносе за обавезно пензијско и инвалидско осигурање Републичком фонду ПИО. Ставом другим изреке, преиначено је решење о трошковима парничног поступка садржано у ставу другом изреке првостепене пресуде, тако што је одбијен као неоснован захтев тужиоца за накнаду трошкова парничног поступка. Ставом трећим изреке, обавезан је тужилац да туженом накнади трошкове првостепеног поступка у износу од 6.311,12 динара. Ставом четвртим изреке, обавезан је тужилац да накнади туженом трошкове другостепеног поступка у износу од 25.244,46 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је благовремено изјавио ревизију, као посебну, због погрешне примене материјалног права.

Према оцени Врховног суда, ревизија тужиоца је дозвољена на основу одредбе члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку - ЗПП („Службени гласник РС“, број 72/11...18/20).

Испитујући правилност побијане пресуде, у смислу члана 408. ЗПП, Врховни суд је нашао да је ревизија тужиоца основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је у радном односу код туженог на неодређено време и у утуженом периоду је радио сваки други дан од 07,00 – 19,00 часова, по 12 сати. Организација рада код туженог је таква да тужилац мења другог запосленог на истом радном месту сваког другог дана, с тим што један дан ради од 07,00 – 19,00 часова, а други дан је пауза и тако се циклус редовно понавља. За рад обављен у утуженом периоду није обрачуната увећана зарада за рад у смени од 8,9% на основну зараду, прописана одредбом члана 38. став 1. тачка 4. Посебног колективног уговора за „Електропривреду Србије“. Првостепени суд је на основу вештачења за утужени период утврдио износе на име сменског рада тужиоцу, који представљају неисплаћену увећану зараду.

Првостепени суд је имао у виду да је рад у сменама сваки рад у којем запослени непрекидно или са прекидима ради у најмање две смене, дневној или ноћној или у две дневне смене, односно начин организације рада у коме радници мењају једни друге на истом радном месту у складу са одређеним образцем, укључујући образац ротирања који може бити непрекидан или са прекидима, изискујући потребу да радник ради у различито време током одређеног периода дана или ноћи.

Према оцени првостепеног суда, тужиоци су у периоду који је предмет спора послове код туженог обављали радећи у сменама, а тужени приликом обрачуна и исплате зарада тужиоцу, зараду није увећаво по основу сменског рада за 8,9%, сходно члану 38. став 1. тачка 4. ПКУ за ЕПС, те је закључио да су тужбени захтеви тужиоца основани.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев. По налажењу тог суда, рад тужиоца нема карактеристике сменског рада, имајући у виду да је основна карактеристика такве организације рада образац ротирања у коме запослени мењају једни друге на истом радном месту континуирано или дисконтинуирано, тако да почетак и крај рада запосленог не почиње увек у исто време, као и да нема измене смена са прекидима током одређеног периода дана или недеље. У конкретном случају основна карактеристика сменског рада је изостала, јер запослени обавља рад увек у истом временском периоду од 07,00 до 19,00 часова, сваки други дан, па тужиоцу не припада угужено увећање зараде по основу сменског рада.

Врховни суд је нашао да се основано ревизијом тужиоца указује да је побијана другостепена одлука донета уз погрешну примену материјалног права.

Одредбом члана 108. став 1. тачка 2. и 3. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05,...75/14), прописано је да запослени има право на увећану зараду у висини утврђеној општим актом и уговором о раду и то: за рад ноћу, ако такав рад није вреднован при утврђивању основне зараде - најмање 26% од основице, за прековремени рад – најмање 26% од основице, док је ставом 4. истог члана прописано да општим актом и уговором о раду могу да се утврде и други случајеви у којима запослени има право на увећану зараду. Одредбом члана 114. став 1. истог закона прописано је да запослени има право на накнаду зараде у висини просечне зараде у претходних дванаест месеци у складу са општим актом и Уговором о раду, за време одсуствовања са рада на дан празника који је нерадни дан, годишњег одмора, плаћеног одсуства, војне вежбе и одазивање на позив државног органа.

Одредбом члана 7. став 2. тачка 2. Посебног колективног уговора за „Електропривреду Србије“ („Службени гласник РС“, бр. 15/15), прописано је да послодавац доноси одлуку о распореду, почетку и завршетку радног времена, полазећи од следећег: на радним местима где процес рада траје непрекидно, рад се организује у сменама, при чему се под сменским радом подразумева рад у две (по 12 сати) или више смена (по 6 или 8 сати) у току радног дана када на истим средствима за рад, раде наизменично најмање два запослена, или две групе запослених, при чему измена смена може бити континуирана или са прекидима током одређеног периода дана или недеља, док је одредбом члана 38. став 1. тачка 4. прописано да се основна зарада запосленог увећава за рад у сменама за 8,9%.

Према Директиви Европске уније 2003/88 – ЕС, сменски рад је дефинисан као начин организације рада у коме радници мењају једни друге на истом радном месту у складу са одређеним обрасцем, укључујући и образац ротирања, који може бити непрекидан или без прекида (континуиран или дисконтинуиран), изискујући потребу да радник ради у различито време током одређеног периода дању или ноћу, а турнус се у свом језичком значењу изједначава са сменским радом (пертурнум, по реду, редом). С обзиром на то да се под турнусом подразумева утврђен ред у коме више лица једно за другим обављају неки посао радећи наизменично и смењујући се, између ова два појма нема никакве разлике и представљају синониме. Директива Европске Уније није извор права али њена садржина помаже у тумачењу појма сменског рада који наши закони не садрже.

Имајући у виду утврђене чињенице да тужени тужиоцу није увећао зараду према наведеним законским одредбама и одредбама Колективног уговора које су важиле у спорном периоду, да је тужилац у утуженом периоду радио по моделу радног времена 12/36, Врховни суд налази да је првостепени суд правилно усвојио тужбени захтев и обавезао туженог на исплату тражене разлике у заради по основу сменског рада, са припадајућим доприносима. Према оцени Врховног суда, када се запослени на истом послу смењују према унапред утврђеном редоследу, ради се о сменском раду. Наиме, рад у сменама је рад који се непрекидно или са прекидима ради у најмање две смене, било дневне или ноћне, односно таква организација рада у којој радници мењају једни друге на истом радном месту у складу са одређеним обрасцем, укључујући образац ротирања који може бити непрекидан или са прекидима у различито време током одређеног периода дана или ноћи. Како је у конкретном случају код оваквог режима рада постојао континуитет, те имајући у виду и чињеницу да је сменски рад признат у општем акту тужене (Посебни колективни уговор за „Електропривреду Србије“), што указује између осталог да рад са наведеним моделом радног времена представља сменски рад, то је према оцени Врховног суда правилан закључак првостепеног суда да тужилац, у смислу одредбе члана 108. став 4. Закона о раду и члана 38. став 1. тачка 4. Посебног колективног уговора за „Електропривреду Србије“, има право на увећану зараду у висини утврђеној општим актом и уговором о раду, у утуженом периоду, а правилно је првостепени суд обавезао туженог да за тужиоца изврши уплату доприноса за обавезно пензијско и инвалидско осигурање Републичком Фонду за ПИО.

Како је другостепени суд због погрешне примене материјалног права одбио тужбени захтев, Врховни суд је на основу члана 416. став 1. ЗПП, преиначио другостепену пресуду, одбио жалбу туженог и потврдио првостепену пресуду.

Тужилац је успео у поступку по ревизији, па му, на основу члана 153. и 154. ЗПП, припада накнада трошкова овог поступка, која је досуђена у границама опредељено траженог и припадајућег за састав ревизије од стране адвоката у износу од 18.000,00 динара према Тарифи о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката („Службени гласник РС“ бр. 121/12 ... 37/21) и на име судских такси на ревизију у износу од 25.240,00 динара и на пресуду по ревизији у износу од 37.860,00 динара, према Закону о судским таксама („Службени гласник РС“ бр. 28/94 ... 95/18), укупно 81.100,00 динара.

На основу изнетог, применом члана 165. став 2. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у ставу другом изреке.

**Председник већа – судија
Јелица Бојанић Керкез, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић